

אבא/סבא המאד יקר שלנו,

איך אפשר להיפרד מאבא וסבא כל כך אהוב שנראה היה כי הוא
 כאן כדי להישאר לנצח. אנחנו לא מאמינים שאנחנו עומדים היום
 וסופדים לך – אין משהו שלא רצית בו יותר מלחיות.

אבל אחרי כמעט שבוע של מאבק עיקש, ניכנעה הרוח האוסטרית העקשנית
 והגוף הדואב נדם. עד הרגע האחרון, כיאה ליקה אוסטרי, היית מודע למצבך
 וחשבת שזה משהו שאפשר לפתור. בימיך האחרונים במילים חלושות שאלת
 איפה הרופא שימצא פתרון, ניסית בכל הכוח שעוד נותר בך, לנצח את הגוף
 שהחל יותר ויותר לבגוד בך. בכוחות אחרונים, ניסית להאחז בשגרה המוכרת
 לך: למשל, מידי פעם ביקשת לדעת את השעה, בשבע בערב הזכרת את
 התרופות, בארבע וחצי ביקשת תפוח. אך הפעם, שלא כמו בפעמים הקודמות,
 המשפט שתמיד הוביל אותך בחיך, אסור להיכנע - לא עבד והניסיון להתעלם
 מהמצב, וכמו להמשיך בשגרה הרגילה לא צלח.

בי"ד בניסן, ערב פסח, לחשת: גמרת... ובתנועת יד סימנת כי זה נגמר. כמה
 שעות לאחר מכן, ניצלת חצי שעה שאף אחד מאיתנו לא היה בחדר ב"בית יונתן",
 ושחררת את הנשמה.

לפני כשנתיים התעקשנו, למרות התנגדותך, להעלות את הסיפור שלך על הכתב.
 כתיבת הסיפור חשפה בפנינו את המקורות שהיוו את הבסיס לאדם המיוחד
 והאהוב שאתה. הסיפור לפרטיו גילה לנו, שעברת לא מעט דברים ורבים מהם,
 כפי שציינת, לא ציפית להם והפכו את חיך. התברר לנו כי הסיפור שלך הוא חלק
 מסיפור הרבה יותר רחב וגדול מאד, על תקופה, שהיא אחת הקשות באירופה,
 בה נדרשו בני אדם לכוחות נפשיים וגופניים, לאומץ, לאופטימיות רבה ולתקווה
 כדי לעבור אותה ולצאת ממנה בשלום באופן פיזי ונפשי. למעשה הסיפור שלך
 ושל משפחתך, הוא סיפורם של יהודים רבים באירופה – שבתוך זמן קצר התהפך
 עליהם עולמם והם נדרשו לעבור תלאות ולהתמודד עם אתגרים וקשיים.

בכל אותם האירועים הקשים והמצבים הבלתי צפויים שעברת, נראה כי תמיד היה שם מישהו שראה אותך ונתן לך תחושה טובה, מה שכנראה העניק לך את הכוחות הפנימיים שלהם נזקקת כדי להתמודד עם המצבים הלא פשוטים; אם זה חברך בובי שהכיר לך את התנועה הציונית, שאליה הצטרפת לאחר ליל הבדולח, אז נלקח אביך למחנה דְּקָאוּ, בתנועה מצאת מסגרת תומכת, או העמותות השונות שהעבירו אותך עם עוד מאות ילדים, במסגרת הקינדר-טְרַנְסְפּוֹרְט מאוסטריה לאנגליה וסייעו לכם להיקלט בארץ זרה, או טרוֹדָה, אחותך הגדולה, שטיפלה ותמכה בך ובאימך עם הגעתכם לאנגליה, ולימדה אותך מה נחישות והתמדה יכולות לעשות במצבים קשים; והיו גם המשפחות הלא-יהודיות המאמצות, שסייעו לילדים הפליטים באופן יוצא מהכלל, ככל שיכלו, או בעלי החוות שהכשירו אותך עם עוד פליטים אחרים, לעבודה חקלאית שנדרשה בפלשתינה, או הקצין האנגלי במחנה הפליטים בקפריסין, לשם הגיעו מעפילי יגור, שהעלים עין מהעובדה כי למעשה אינך פליט אלא יהודי דובר אנגלית רהוטה שהצטרף לפליטי המלחמה באירופה. ועוד ... עמדת מול מצבים חדשים ומצאת את הכוחות הפנימיים: "תמיד ידעתי שאני לא צריך להפריע אלא לעזור" אמרת. בולטת מאד היכולת שלך להביט קדימה ולהשאיר את הדברים מאחור. לשים לעצמך מטרה ולשאוף אליה בנחישות - עם הרבה אופטימיות ותקווה.

בשנים האחרונות, כשעברת את גיל תשעים, שוב נדרשת להתמודד עם מצבים חדשים ובלתי צפויים. חלקם הם גורל וחלקם הם כורח של הגיל ואף פעם לא אמרת נואש. סעדת את אמא והיית בשבילה עד יומה האחרון וכך גם עם רוני בנך שנפטר בגיל צעיר לאחר מחלה קשה. תמיד קיבלת בהבנה את המצבים החדשים. עשית מאמצים גדולים להישאר עצמאי ולעשות כמה שיותר דברים בכוחות עצמך "זה משאיר את המוח פעיל ועובד" היית אומר. עד כמעט גיל 97 חיית לבד ללא עזרה. העולם הטכנולוגי החדש לא הרתיע אותך והתקשת ללמוד אותו. הטכנולוגיה החדשה גם איפשרה לך להשתמש במכשירים כדי להקל על בעיות הראייה שהתדרדרה מאד עם השנים.

כל השנים היית אדם פעיל מעורב מאד בנעשה בעולם, בקיבוץ וכמובן, בחיי המשפחה, מלא סקרנות, בעל ידע כללי רחב שרכשת בעצמך תוך קריאה יומיומית אם בספרים או בעיתון, בקי במספר שפות, המוסיקה הקלאסית הייתה חלק שגרתי בחייך "צריך להקשיב למוסיקה היא מרחיבה אופקים", היית אומר. וכשהשמיעה ירדה מאד והבנת כי האוזן שלך לא מסוגלת לשמוע את הצליל המדוייק "ניגנת" את היצירות בראשך. פילוסוף בכל רמח איבריך - הסתכלת על החיים באופן פילוסופי, מספר סיפורים - העברת את החוויות היומיומיות הפשוטות שלך בצורה של סיפור מרתק ותמיד בתוספת הומור שהיה מעלה בנו חיוך או צחוק.

הצלחת לקבל את המציאות כפי שהיא ולראות את הדברים הטובים סביבך ולהנות מהם: מהפרחים בגינה שכל כך אהבת, מהנכדים שהגיעו לבקר (כמה אהבת את הנכדים), מהארוחות המשפחתיות, מכמה קוביות של שוקולד מריר, או מעוגיה מתוקה, יציאה למסעדה מילאה אותך בהנאה גדולה, בעיקר אם הצטרפו אליך כל בני המשפחה, ניצלת כל הזדמנות להזמין את נכדיך להצטרף אליך לשתיית כוס ויסקי או יין ולשוחח איתם, עם כל אחד מהם על-פי הדברים שעניינו אותו.

היית אדם מלא טוב לב, רואה את הזולת ועם רצון לתת ולהעניק – רק היית שומע כי אחד הנכדים מתכנן לנסוע לחו"ל, מיד היית מציע עזרה כספית, או אם מישהו פנה אליך וביקש כסף לקניית דבר מה שנזקק לו – היית יותר משמח לתת. טוב ליבך מתבטא באופן עז גם בסיפור שמלווה אותנו מילדות, איך הפכת לאוהד מושבע של קבוצת הכדורגל מנצ'סטר יונייטד: תמיד היה לך עניין במשחקי כדורגל, אך לא עודדת קבוצה ספציפית אחת. עד שב 1956 המטוס ובו שחקני קבוצת מנצ'סטר יונייטד, בדרכם למשחק, התרסק במינכן. חצי מחברי הקבוצה נהרגו. אז אמרת לעצמך – קבוצה כזו צריך לעודד. ומאז הפכת לאוהד מספר אחת של הקבוצה. שמחת מאד בניצחונותיה והתעצבת מאד כאשר הפסידה.

ומעל הכל אבא אתה אדם שהכיר תודה – תודה גדולה לכל מעגלי המטפלים הסובבים אותך והתומכים בך. גם אם אלה היו עניינים, הנראים לעומד מן הצד, פעוטים ומובנים. לא אשכח איך יום אחד, הגעתי לביתך ואתה קיבלת את פני במשפט: "יש לי דילמה גדולה, אני צריך את עזרתך". ואני אמרתי לעצמי והסתרתי בהלה בקולי – מה קרה? כבר חשבת: עם מה נאלץ להתמודד עכשיו?! ואתה אט אט צעדת לעבר הגינה, נעמדת מול פרח ציפור גן עדן שפרח במלוא הדרו ואמרת לי: "אני בדילמה – מחר אני רוצה לקחת פרחים גם לאחיות במרפאה וגם לשיפי ב"מפגש" ומה אני אעשה? יש לי רק פרח אחד..."

עם סיום הספר, נראה כי יש בידינו את המתכון לאריכות ימים במיטבה. החומרים: שגרת חיים יומיומית סדורה, בימי הקיץ - שחייה בבריכה מידי בוקר, פתירת תשבצים, קריאת ספרים, כמה שיותר להפעיל את הרגליים (כמה שאהבת לצעוד), צלחת ירקות מכל הצבעים בכל יום ויום, מרק חם רותח בחורף, כמה קוביות שוקולד מריר בשעות הצהריים ועוגיה מתוקה לצד כוס הקפה אחר הצהריים וכן תפוח אחד ביום (או כל פרי אחר על-פי העונה), שירחיק את הרופאים, כפי שנהגת תמיד לומר: An apple a day keeps the doctor away. ומה עוד? היכולת להסתכל על הדברים תמיד מזווית חיובית, מבלי לבוא בדרישות לאחרים, להנות מהדברים הקטנים, לב רחב פתוח ואוהב, סבלנות, סובלנות והכרת תודה גדולה לכל.

אבא אתה כבר כל כך חסר לנו

לסיום אנחנו רוצים להודות מעומק ליבנו לכל אותם אנשים שהיו בקשר כזה או אחר עם אבא תמכו וסייעו לו לעבור ולהתמודד עם גילו המתקדם והשינויים שחלו בחייו.

לאלינועה, לנעמי בן-אמוץ, למאי שטיפלה באבא בהמון אהבה, לג'ו, לשיפי, ליפעת במרפאה ובשנה האחרונה כשנאלץ לעבור ל"בית יונתן", לצוות "בית יונתן" שעשה את כל המאמצים לטפל באבא ולהעניק לו תחושה של בית. הוא כל-כך העריך את הטיפול שלכם. לויקטוריה אישה עם נשמה גדולה שהוציאה אותנו

לביקורים קצרים לביתו ולטיולים ברחבי הקיבוץ, לדפנה המנהלת ולמירב שניסו
למצוא לו דברים לתעסוקה, לצוות הרפואי המסור והאהב: אולגה, פואד, טניה,
לנה, גילה ודר אמין שהיו שם בשבילו ובימיו האחרונים עשו הכל כדי להקל עליו
את הפרידה מהעולם הזה, וכן לכל צוות המטפלים הגדול שטיפל בו במסירות
ובהמון אהבה. תודה

כן, אנחנו כבר שומעים אותך אומר חבר'ה מספיק! ריבוננו של עולם זה יותר
מידי!

אז אבא שכב ונוח בשלום

אנחנו כל כך אוהבים אותך ותמיד תמיד תישאר בליבנו ונישא את מורשתך
בזכרוננו.

מיכל וענת

